

แนวทางพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู Guidelines for the Development of Human Rights Principles for People in the Area Nong Bua Lamphu Province

ชาญยุทธ หาญชนะ

Chanyut Hanchana

คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต

Faculty of Political Science, Pitchayabundit College

E-mail: nuspong.ggg@gmail.com

Received: April 15, 2026; Revised: April 22, 2026; Accepted: April 26, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชน ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3) สภาพปัญหาต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนและ 4) แนวทางการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ด้วยการสุ่มของ Yamane ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาควิชาการ ประกอบด้วย 15 คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าที (t-test) และใช้สถิติเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{x} = 3.85$) ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ ($\bar{x} = 3.84$) ด้านนโยบายและกลไกสนับสนุน ($\bar{x} = 3.68$) 2. ประชาชนที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักสิทธิมนุษยชนไม่แตกต่างกัน 3. สภาพปัญหาสิทธิมนุษยชน พบว่า ประชาชนในชนบทเผชิญปัญหาความยากจน รายได้ไม่แน่นอน และหนี้สิน ทำให้เข้าถึงปัจจัยพื้นฐานและบริการสาธารณะได้จำกัด การสาธารณสุขและการศึกษายังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล เด็กบางส่วนหลุดจากระบบการศึกษา และเข้าสู่แรงงานเร็ว ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรม ยาเสพติด ความรุนแรง และการเข้าถึงสิทธิที่ไม่เท่าเทียมของกลุ่มเปราะบาง 4. แนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญห พบว่า ควรพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น เพิ่มรายได้ และลดความยากจนอย่างยั่งยืนยกระดับสาธารณสุขและการศึกษาให้เข้าถึงทั่วถึงพร้อมคุ้มครองเด็ก เยาวชน และแรงงานให้มีความเป็นธรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน แก้ปัญหายาเสพติด ดูแลสิ่งแวดล้อม และพัฒนาระบบยุติธรรมให้โปร่งใสและสามารถเข้าถึงได้

คำสำคัญ: หลักสิทธิมนุษยชน; แนวทางพัฒนา; ความคิดเห็น

Abstract

This research aimed to study (1) public opinions on human rights principles, (2) compare public opinions on human rights principles classified by gender, age, education level, occupation, and average monthly income, (3) problems related to human rights principles among the public, and (4) guidelines for developing human rights principles for the public. The sample group consisted of 400 people aged 18 years and above, determined using Yamane's formula. Key informants included representatives from the government sector, civil society, and the academic sector, totaling 15 persons, selected through purposive sampling. The research instruments used for data collection were questionnaires and interviews. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation, while hypothesis testing was conducted using t-test and F-test. 1. The results of the study revealed that the overall public opinion on human rights principles in Nong Bua Lamphu Province was at a high level ($\bar{x} = 3.80$). The aspect with the highest mean was public participation ($\bar{x} = 3.85$), followed by networks and cooperation ($\bar{x} = 3.84$), and policy and support mechanisms ($\bar{x} = 3.68$). The comparison of public opinions classified by gender, age, education level, occupation, and average monthly income showed that there were no significant differences in opinions on human rights principles among people in Nong Bua Lamphu Province. 2. Regarding human rights problems, it was found that rural populations face poverty, unstable income, and debt, which limit their access to basic necessities and public services. Access to healthcare and education remains insufficient, particularly in remote areas. Some children drop out of the education system early and enter the workforce. In addition, issues of inequality, injustice, drug problems, violence, and unequal access to rights among vulnerable groups were also identified. 3. For development guidelines and solutions, it is recommended that the grassroots economy be strengthened, local occupations be promoted, income increased, and poverty sustainably reduced. Public health and education systems should be improved to ensure equal access for all, while children, youth, and workers should be protected with fairness. Public participation should be promoted, drug problems should be addressed, environmental issues should be managed, and the justice system should be developed to be transparent and accessible.

Keywords: Principles of Human Rights; Development Guidelines; Opinion

บทนำ

สิทธิมนุษยชนเป็นประเด็นที่สหประชาชาติ (United Nations) ให้ความสำคัญพิจารณาได้จากการกำหนดเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติเพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการส่งเสริมสนับสนุนให้รัฐสมาชิกตระหนักและเคารพต่อสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิอันเท่าเทียมกันของพลเมืองโลก แต่ด้วยความเป็นกฎบัตรที่ไม่ก่อผลผูกพันต่อรัฐสมาชิกและไม่มีสภาพบังคับเช่นเดียวกับกฎหมาย การดำเนินการบังคับต่อรัฐสมาชิกเมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อพลเมืองจึงกระทำไม่ได้ จึงได้จัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และประกาศใช้

เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 แม้ว่าปณญานี้ไม่เกิดความผูกพันตามกฎหมายแต่เป็นเสมือนมาตรฐานการปฏิบัติของนานาประเทศที่ลงนามรับรองเพื่อการจัดระบบภายในรัฐของตนให้สอดคล้องกับแนวทางสากลสำหรับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่กำหนดไว้ในปณญา

ประเทศไทยปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ซึ่งหลักการที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกป้องและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันของประชาชน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสิทธิมนุษยชน โดยมีการประกันสิทธิมนุษยชนนี้ในลักษณะของสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับ แต่บางฉบับก็ไม่ปรากฏบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญ ที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการรัฐประหารเพื่อให้เกิดสภาพบังคับตามกฎหมายระหว่างประเทศ สหประชาชาติได้จัดทำกติการะหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศระบุถึงสิทธิและวิธีการคุ้มครองสิทธิ พร้อมมาตรการที่ก่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐสมาชิกที่สำคัญ 3 ฉบับ ได้แก่ 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights) และ 3) พิธีสารเลือกรับแห่งกติการะหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิทางแพ่งและทางการเมือง (Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political RIGHTS) ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงฉบับที่ 2 ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิสวัสดิการ (พงษ์เทพ สันติกุล และคณะ, 2562)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 25 ได้วางหลักไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ความชอบธรรมขั้นพื้นฐานหรือสิทธิธรรมชาติเป็นสิทธิที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพในร่างกาย และความเสมอภาค เป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่สามารถถ่ายโอนแก่กันได้ และผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ สิทธิธรรมชาติมีที่มาหลายทาง เช่น หลักของเหตุและผล (Rationalism) มาจากแนวคิดกฎหมายธรรมชาติ โดยคิดจากหลักเหตุผลทั่วไปว่ามนุษย์ควรมีสิทธิขั้นพื้นฐานใดบ้างเช่น การได้รับความมั่นคงในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ฯลฯ หลักความชอบธรรม (Legitimism) เป็นหลักการรักษาสหิทธิขั้นพื้นฐานที่กล่าวว่า ประชาชนย่อมมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะเปลี่ยนแปลง หรือล้มเลิกรัฐบาลนั้นและสถาปนารัฐใหม่ขึ้นมาได้ หลักปัจเจกชนนิยม (Individualism) ที่กล่าวว่า สิทธิธรรมชาติเกิดขึ้นพร้อมการมีสภาพบุคคล ไม่สามารถเพิกถอนหรือถ่ายโอนแก่ผู้ใดได้ รัฐไม่สามารถออกกฎหมายที่ขัดแย้งกับสิทธิธรรมชาติได้ (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2561)

ทัศนคติส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมโดยผ่านความตั้งใจมีพฤติกรรม ดังนั้น การพยายามทำความเข้าใจทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ของกลุ่มผู้เรียนและบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในสังคมจึงเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่มีความสำคัญก่อนที่จะมีการพัฒนาปลูกฝังความเข้าใจและความคิดเห็นด้านสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่างๆ และการสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นกับทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง Leung and Lo (2012) รายงานว่า การเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้องเป็นสิ่งที่สำคัญทั้งในทางตัวผู้สอนและผู้เรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้องของผู้สอนเปรียบเสมือนเป็นต้นแบบสนับสนุนด้านสิทธิมนุษยชน กระตุ้นให้ผู้เรียนกระทำในทางที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน เอื้ออำนวยให้เกิดสภาพแวดล้อมที่สะท้อนถึงหลักสิทธิมนุษยชน

และเสริมสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนกระทำในแนวทางที่สอดคล้องกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (Bagozzi, 1981)

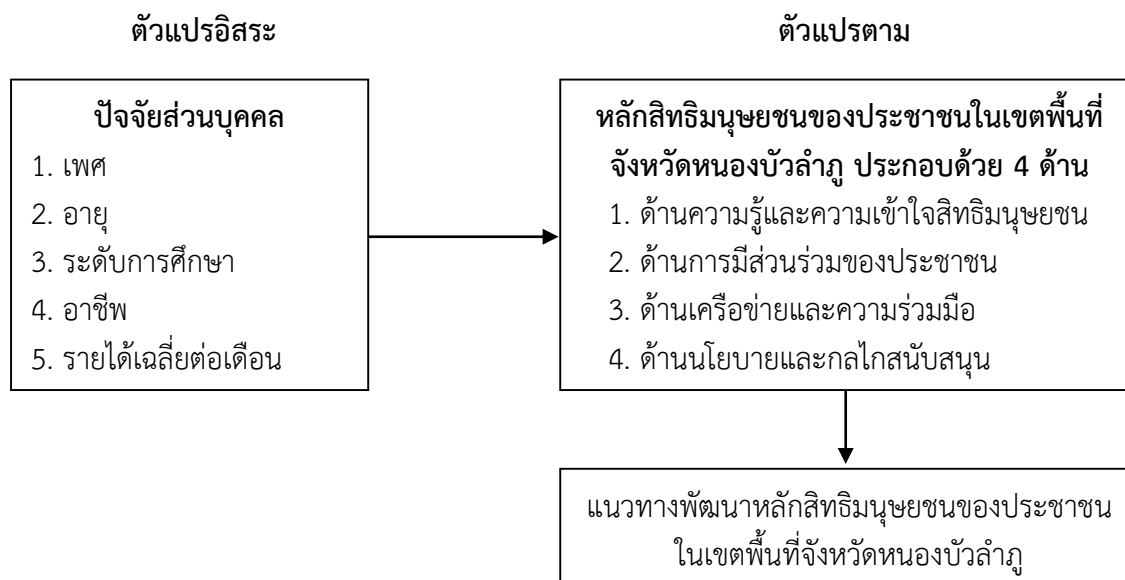
จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง และมีความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ไว้ได้อย่างชัดเจน ชุมชนในตำบลดงมะไฟ ต.เขาลาวใหญ่-ผาจั่นใต้ อ.ศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ต่อสู้ บริษัทเหมืองหินมายาวนานกว่า 2 ทศวรรษ เพราะโครงการเหมืองไม่ได้รับความยินยอมจากประชาชนและไม่มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง การวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายท้องถิ่น เช่น ยุทธศาสตร์สิทธิมนุษยชนจังหวัดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การคุ้มครองผู้แฉเบาะแส หรือกลุ่มเปราะบาง เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นระบบ เช่น การฟื้นฟูพื้นที่หลังเหมือง การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิ หรือการส่งเสริมการศึกษาเรื่องสิทธิในโรงเรียน ลดความขัดแย้งระหว่างรัฐ-ชุมชน-ภาคธุรกิจ ด้วยการสร้างพื้นที่เจรจาและความเข้าใจผ่านข้อมูลวิจัยที่น่าเชื่อถือ รวมถึงยกระดับคุณภาพชีวิต ด้วยการพัฒนาเชิงสิทธิ ไม่ใช่แค่เชิงเศรษฐกิจ เช่น การปกป้องทรัพยากร การเข้าถึงการศึกษา และการป้องกันการละเมิดสิทธิให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู โดยอาศัยกรอบแนวคิดสิทธิมนุษยชนสากลของ United Nations (1948) จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ร่วมกับแนวคิดการพัฒนาที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-centered development) และแนวคิดศักยภาพ (Capability Approach) ของ Amartya Sen (1999) ตลอดจนแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Development) ของ Robert Chambers (1994) จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนา สิทธิมนุษยชนได้ 4 ด้าน มาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่ จังหวัดหนองบัวลำภู จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป (ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายไทย) ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดหนองบัวลำภู ครอบคลุม 6 อำเภอ ได้แก่ เมืองหนองบัวลำภู, โนนสัง, ศรีบุญเรือง, นากลาง, สุวรรณคูหา และนาหว้า มีประชากรรวม 504,379 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในพื้นที่โดยตรง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ครอบคลุมหลายมิติ เช่น ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาควิชาการ ประกอบด้วย 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ประเภท ได้แก่

3.1 แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชน ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และความเข้าใจ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ และด้านนโยบายและกลไกสนับสนุน โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการพัฒนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งข้อมูลทั่วไปใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ข้อมูลความคิดเห็นใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามเพศใช้การทดสอบ t-test และจำแนกตามอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ สำหรับข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยเริ่มจากการถอดเทปคำสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้อง อ่านทบทวนและจัดหมวดหมู่ข้อมูล จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาและตีความตามบริบท ก่อนสังเคราะห์และนำเสนอผลในลักษณะพรรณนาเชิงวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จากนั้นนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กำหนดเกณฑ์ยอมรับที่ 0.67 ขึ้นไป แบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มจริงจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.832 แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือ ก่อนนำผลมาปรับปรุงและจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ ส่วนแบบสัมภาษณ์ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไปแก้ไขและจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อ 1 ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมและรายด้าน

ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรู้และความเข้าใจสิทธิมนุษยชน	3.82	0.53	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.85	0.50	มาก
3. ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ	3.84	0.66	มาก
4. ด้านนโยบายและกลไกสนับสนุน	3.68	0.69	มาก
รวม	3.80	0.36	มาก

1. จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{x} = 3.85$) รองลงมา คือ ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ ($\bar{x} = 3.84$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านนโยบายและกลไกสนับสนุน ($\bar{x} = 3.68$) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านความรู้และความเข้าใจสิทธิมนุษยชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.82$, S.D.= 0.53) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านรู้จักองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ($\bar{x} = 4.29$, S.D.= 0.74) รองลงมา คือ ท่านทราบวิธีการร้องเรียนหรือขอความช่วยเหลือกรณีถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ($\bar{x} = 3.93$, S.D.= 0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านสามารถให้ตัวอย่างสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในชุมชนได้ ($\bar{x} = 3.42$, S.D.= 1.20)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในชุมชน ($\bar{x} = 4.27$) รองลงมา คือ ท่านเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงครั้งคราว ($\bar{x} = 4.15$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 14. ท่านเข้าร่วมประชุมหรือเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ($\bar{x} = 3.43$)

1.3 ด้านเครือข่ายและความร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านรู้สึกว่าการทำงานเป็นเครือข่ายช่วยให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากขึ้น ($\bar{x} = 4.08$) รองลงมา คือ ท่านเห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.94$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 25. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่จัดโดยเครือข่ายเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ($\bar{x} = 3.58$)

1.4 ด้านนโยบายและกลไกสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเห็นว่านโยบายและกลไกสนับสนุนช่วยสร้างความมั่นใจให้ประชาชนปกป้องสิทธิของตนเอง ($\bar{x} = 4.13$) รองลงมา คือ ท่านเห็นว่ามีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ($\bar{x} = 3.98$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านทราบว่ามีนโยบายของรัฐบาลหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่สนับสนุนสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ของท่าน ($\bar{x} = 3.30$)

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักสิทธิมนุษยชนไม่แตกต่างกัน

3. สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู

3.1 สภาพปัญหาสิทธิมนุษยชน ของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภูสะท้อนถึงข้อจำกัดสำคัญในพื้นที่ชนบท ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐาน แม้ประชาชนจะมีสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิได้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะปัญหาความยากจน รายได้ไม่แน่นอน และหนี้สิน ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย และบริการสาธารณสุขได้อย่างเพียงพอ ขณะเดียวกัน การเข้าถึงบริการสาธารณสุขยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่ขาดบุคลากรและทรัพยากร ทำให้ประชาชนบางส่วนไม่ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงทีนอกจากนี้

ยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เด็กและเยาวชนในชนบทขาดโอกาสและทรัพยากรที่เหมาะสม บางส่วนต้องออกจากระบบการศึกษาและเข้าสู่แรงงานตั้งแต่อายุยังน้อย รวมถึงเผชิญปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การเข้าถึงที่ดินทำกินไม่มั่นคง การว่างงานและการจ้างงานที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบที่ขาดหลักประกัน อีกทั้งประชาชนกลุ่มเปราะบางยังเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ยาก และบางกรณีไม่ได้รับความเป็นธรรม ปัญหาอาชญากรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จำกัด มลพิษสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ไม่ทั่วถึง การเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มเปราะบาง รวมถึงการอพยพแรงงานที่ส่งผลให้ครอบครัวแตกแยก ล้วนเป็นปัจจัยที่ซ้ำเติมคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยรวมสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และความจำเป็นในการพัฒนาระบบและนโยบายของรัฐให้สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

3.2 แนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหายาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน แนวทางสำคัญ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง โดยส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น เช่น การแปรรูปสินค้าเกษตร วิสาหกิจชุมชน และการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้และลดความยากจน ควบคู่กับการพัฒนาระบบสาธารณสุขให้เข้าถึงได้ทั่วถึง โดยเพิ่มบุคลากร เครื่องมือ และบริการในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียม โดยเฉพาะในชนบท เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ควรมีมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ป้องกันความรุนแรงในครอบครัว จัดสรรที่ดินทำกินอย่างเป็นธรรม และส่งเสริมการจ้างงานที่มั่นคง ควบคู่กับการพัฒนาระบบยุติธรรมให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและเป็นธรรม รวมถึงแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างบูรณาการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบายของรัฐมากขึ้น พร้อมกันนี้ ควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การลดการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มเปราะบาง และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ตลอดจนการสร้างความรู้รอบตัวในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า จากหลายปัจจัยที่ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ ตระหนักรู้ และให้ความสำคัญต่อสิทธิของตนเองและผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง ประการแรก คือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มีมากขึ้นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นผ่านสื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ หรือการรณรงค์จากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่างๆ ซึ่งช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในชีวิตและร่างกาย สิทธิในการแสดงความคิดเห็น และสิทธิในการได้รับความเป็นธรรม การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยมีการจัดกิจกรรมอบรม ให้ความรู้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองได้รับการยอมรับและมีคุณค่า ส่งผลให้ทัศนคติต่อหลักสิทธิมนุษยชนอยู่ในระดับที่ดี นอกจากนี้ วิถีชีวิตของชุมชนในจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติและความเอื้ออาทรต่อกัน ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันในสังคม เมื่อคนในชุมชนมีความใกล้ชิด และพึ่งพาอาศัยกัน การละเมิดสิทธิของผู้อื่นจึงเกิดขึ้นน้อย และมีการแก้ไขปัญหาด้วยความเข้าใจและการเจรจา อีกทั้ง ระบบการศึกษาในพื้นที่ที่มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและหน้าที่พลเมืองเข้าไปในหลักสูตร ยังช่วยปลูกฝังแนวคิดเรื่องความเสมอภาค ความยุติธรรม และการเคารพสิทธิ

ของผู้อื่นตั้งแต่วัยเยาว์ ทำให้ประชาชนเติบโตมาเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกด้านสิทธิมนุษยชน ความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนในจังหวัดหนองบัวลำภูที่อยู่ในระดับมากดังกล่าว สามารถอธิบายให้สอดคล้องกับแนวคิดของ John Locke (1689) นักปรัชญาชาวอังกฤษผู้มีอิทธิพลต่อแนวคิดสิทธิมนุษยชนสมัยใหม่ โดยถือเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมี “สิทธิธรรมชาติ” (Natural Rights) ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่อาจถูกพรากไปได้ และรัฐมีหน้าที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิเหล่านี้ของประชาชน เมื่อพิจารณาบริบทของจังหวัดหนองบัวลำภูที่ประชาชนมีความตระหนักรู้และให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนในระดับสูง จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดของล็อกในแง่ที่ประชาชนมีความเข้าใจในสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเอง และคาดหวังให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและเคารพสิทธิของทุกคน นอกจากนี้ การที่ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีความเอื้ออาทรต่อกันยังสะท้อนถึงการยอมรับสิทธิของผู้อื่น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดสิทธิมนุษยชนตามแนวคิดของล็อก ดังนั้น การที่ประชาชนในพื้นที่ที่มีความคิดเห็นต่อหลักสิทธิมนุษยชนในระดับมาก จึงอาจเป็นผลมาจากการที่แนวคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติได้ถูกถ่ายทอดและปลูกฝังผ่านระบบการศึกษา นโยบายของรัฐ และวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้เกิดความเข้าใจและการยอมรับในคุณค่าของสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัคพงศ์ ปัญธิญา (2565) ศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติ การรับรู้ และการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน และการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศมีความคิดเห็นในด้านทัศนคติ การรับรู้ และการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนและการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักสิทธิมนุษยชนไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่าพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่หล่อหลอมความคิดของผู้คนในพื้นที่อย่างใกล้ชิดเคียงกัน กล่าวคือชุมชนในจังหวัดหนองบัวลำภูมีลักษณะของสังคมชนบทที่ผู้คนมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น มีการพึ่งพาอาศัยกัน และยึดถือค่านิยมเรื่องความเสมอภาค ความเมตตา และการเคารพซึ่งกันและกันเป็นสำคัญ นอกจากนี้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันที่มีความแพร่หลายมากขึ้นไม่ว่าจะผ่านสื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หรือหน่วยงานภาครัฐ ก็มีส่วนช่วยให้ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน แม้ว่าจะมีความแตกต่างในปัจจัยส่วนบุคคลก็ตาม อีกทั้งระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและการรณรงค์ของภาครัฐเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ก็มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนในวงกว้างเชื่อมโยงได้กับแนวคิดของ Émile Durkheim (1893) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสผู้เสนอแนวคิดเรื่อง “จิตสำนึกร่วม” (Collective Conscience) ซึ่งหมายถึงชุดของความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานที่สมาชิกในสังคมยึดถือร่วมกัน Durkheim อธิบายว่า ในสังคมที่มีลักษณะใกล้ชิดกัน เช่น สังคมชนบทหรือสังคมที่ผู้คนมีวิถีชีวิตคล้ายคลึงกัน มักจะเกิดจิตสำนึกร่วมที่เข้มแข็ง ทำให้สมาชิกในสังคมมีแนวโน้มที่จะคิดและมองโลกในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในระดับปัจเจกบุคคลก็ตาม ดังนั้น กรณีของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภูจึงอาจเป็นผลจากการที่คนในพื้นที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรม ประสพการณ์ชีวิต และการอยู่ร่วมกันในชุมชนที่คล้ายคลึงกัน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ในลักษณะที่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ แนวคิดของ Durkheim ยังชี้ให้เห็นว่าสถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน และศาสนา มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมจิตสำนึกร่วมของคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ดังกล่าวที่ประชาชนมักได้รับการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน

เกี่ยวกับความเท่าเทียมและการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง อีกแนวคิดหนึ่งที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้คือ แนวคิดของ Karl Mannheim (1936) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ผู้เสนอแนวคิด “สังคมวิทยาแห่งความรู้” (Sociology of Knowledge) ซึ่งอธิบายว่า ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของมนุษย์ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างอิสระ แต่ถูกกำหนดและหล่อหลอมโดยบริบททางสังคม วัฒนธรรม และประสบการณ์ร่วมของคนในสังคมนั้นๆ Mannheim เห็นว่า คนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่คล้ายคลึงกันมักจะพัฒนา “กรอบความคิด” (thought style) ที่ใกล้เคียงกัน แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในด้านปัจเจก เช่น เพศ อายุ การศึกษา หรือรายได้ก็ตาม ดังนั้น ในกรณีของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น การใช้ชีวิตในชุมชนท้องถิ่น การได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งเดียวกัน และการมีประสบการณ์ทางสังคมที่คล้ายกัน จึงส่งผลให้เกิดความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนไปในทิศทางเดียวกัน

3. จากสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู สามารถอธิบายได้ดังนี้

สภาพปัญหาสิทธิมนุษยชนของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภูสะท้อนข้อจำกัดสำคัญของพื้นที่ชนบท ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างพื้นฐาน แม้จะมีสิทธิตามกฎหมาย แต่ยังไม่เข้าถึงได้ไม่เท่าเทียม โดยเฉพาะปัญหาความยากจน รายได้ไม่แน่นอน และหนี้สิน ส่งผลต่อการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานและบริการสาธารณะ รวมถึงข้อจำกัดด้านสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เด็กบางส่วนหลุดจากระบบ ต้องเข้าสู่แรงงานเร็ว และเผชิญปัญหาครอบครัว ที่ดินทำกินไม่มั่นคง การจ้างงานไม่เป็นธรรม และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ยากลำบาก ขณะเดียวกัน ปัญหา ยาเสพติด อาชญากรรม มลพิษ การเข้าถึงข้อมูลไม่ทั่วถึง การเลือกปฏิบัติ และการอพยพแรงงาน ยิ่งซ้ำเติมคุณภาพชีวิต สะท้อนความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และความจำเป็นในการพัฒนานโยบายรัฐให้คุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ยังพึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ทำให้รายได้ของประชาชนไม่แน่นอนและเปราะบางต่อภาวะเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันการกระจายทรัพยากรและบริการจากภาครัฐยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ห่างไกล อีกทั้งข้อจำกัดด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและการจ้างงานที่มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดวงจรความยากจนต่อเนื่อง นอกจากนี้ปัจจัยด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ และการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ปัญหาสิทธิมนุษยชนยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณพล จันทน์หอม และคณะ (2568) ศึกษาวิจัยเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดสิทธิมนุษยชน ในภาคปฏิบัติตามปกติของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ในชั้นก่อนฟ้องและชั้นพิจารณาพิพากษาคดี) ผลการศึกษาพบว่า การขาดแคลนทรัพยากรรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่จำกัดจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ขั้นตอนตำรวจ ขั้นตอนพนักงานอัยการ และชั้นศาล พบว่ามีจุดอ่อนสำคัญ เช่น การเรียกผู้ต้องหาเป็นพยานก่อนแจ้งข้อกล่าวหา การสอบสวนที่กระทำความเป็นส่วนตัว การสอบปากคำโดยไม่คำนึงถึงสภาพของผู้เสียหายและพยาน การขอฝากขังโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหา และการดำเนินคดีที่ล่าช้าโดยไม่จำเป็น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรัช ธีระชัยมัทธี และคณะ (2568) ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาสิทธิมนุษยชน ของบุคคลที่มีสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 (แก้ไขฉบับที่ 4 พ.ศ. 2551) พบว่า ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 (แก้ไขฉบับที่ 4 พ.ศ. 2551) โดยมีเจตนารมณ์ของการแก้ไขกฎหมาย คือ การรับรองสิทธิในสัญชาติของ

บุคคลผู้ซึ่งถูกถอนสัญชาติไทยโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ทำให้บุคคลที่เคยถูกถอนสัญชาติหรือไม่ได้สัญชาติและรวมถึงบุตรหลานของบุคคลผู้ซึ่งถูกถอนหรือไม่ได้สัญชาตินั้นได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติไทยตั้งแต่วันที่มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้แต่อย่างไรก็ตามการที่บุคคลโดนถอนหรือไม่ได้สัญชาติมาเป็นระยะเวลายาวนานถึง 30 กว่าปีทำให้บุคคลกลุ่มนี้ขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือเข้าถึงโอกาสที่ดีในชีวิตรในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าจะได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติไทยและสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายของประเทศไทยให้และรับรองในฐานะที่เป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยแล้ว

แนวทางพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืนควรมุ่งเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากผ่านการส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น การแปรรูปสินค้าเกษตร วิสาหกิจชุมชน และการท่องเที่ยว เพื่อลดความยากจน ควบคู่กับการพัฒนาสาธารณสุขให้เข้าถึงทั่วถึง การยกระดับการศึกษาให้เท่าเทียม โดยเฉพาะในชนบท และการคุ้มครองเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งจัดสรรที่ดินอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมการจ้างงานที่มั่นคง พัฒนาระบบยุติธรรมให้เข้าถึงง่าย แก้ปัญหายาเสพติดแบบบูรณาการ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในนโยบายของรัฐ รวมถึงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลดการเลือกปฏิบัติ เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และสร้างความโปร่งใสในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืนที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจเป็นเช่นนี้เพราะสังคมในปัจจุบันยังคงเผชิญกับความเหลื่อมล้ำทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ประชาชนจำนวนมากยังขาดรายได้ที่มั่นคง การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก เช่น อาชีพท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้และลดความยากจนอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกัน การพัฒนาด้านสาธารณสุขและการศึกษาให้เข้าถึงอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มศักยภาพของประชาชนในระยะยาว นอกจากนี้ ปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด การว่างงาน และความไม่เป็นธรรมในระบบยุติธรรม ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา หากไม่มีการแก้ไขอย่างบูรณาการก็อาจทำให้ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง อีกทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการสร้างความโปร่งใสในการบริหารภาครัฐ จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ดังนั้น การพัฒนาในทุกมิติจึงต้องดำเนินควบคู่กัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของ Amartya Sen (1999) นักเศรษฐศาสตร์และนักปรัชญาชาวอินเดีย ผู้เสนอแนวคิด “การพัฒนาเป็นเสรีภาพ” (Development as Freedom) ซึ่งเน้นว่าการพัฒนาไม่ควรมองเพียงด้านเศรษฐกิจหรือรายได้เท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับการขยายโอกาสและเสรีภาพของมนุษย์ในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา ความเป็นอยู่ และการมีส่วนร่วมในสังคมและการเมือง Sen อธิบายว่า ความยากจนไม่ได้หมายถึงเพียงการขาดรายได้ แต่คือการขาด “ศักยภาพ” (capability) ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ดังนั้น แนวทางที่มุ่งเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาสาธารณสุขและการศึกษาให้เข้าถึงอย่างเท่าเทียม รวมถึงการสร้างโอกาสในการมีงานทำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบายรัฐ ล้วนเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ แนวคิดของ Sen ยังสนับสนุนให้รัฐมีบทบาทในการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม และคุ้มครองสิทธิของกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่กล่าวถึงการคุ้มครองทางสังคม การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม และการเข้าถึงระบบยุติธรรมอย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาธณีย กลยานกิตติ (บุญประวัตติ) และคณะ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า หลักการที่แท้จริงในการกระทำความดี

หรือการประพาสที่ดีของมนุษย์นั้นคือเหตุผล สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่คนทุกคนมีอยู่โดยเสมอภาคเท่าเทียมกันด้วยเหตุที่เขาเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิที่ตั้งอยู่บนความใส่ใจต่อธรรมชาติแห่งการเป็นมนุษย์ของเรา เมื่อมนุษย์ทุกคนถือกำเนิดขึ้นมาจากธรรมชาติแล้ว สิ่งที่ดีตัวมาตั้งแต่กำเนิดก็คือสิทธิในชีวิตของตนเอง

องค์ความรู้ที่ได้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสิทธิมนุษยชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูพบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงการรับรู้และความสำคัญของสิทธิมนุษยชนในสังคม เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า “ด้านนโยบายและกลไกสนับสนุน” มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างในการขับเคลื่อนเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงควรมีการพัฒนาแนวทางทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างกลไกสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

2. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.1 จัดทำนโยบายสิทธิมนุษยชนระดับจังหวัดที่ชัดเจน กำหนดแผนยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนของจังหวัดหนองบัวลำภูให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติ โดยระบุเป้าหมาย ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน

2.2 เสริมสร้างกลไกบูรณาการระหว่างหน่วยงาน จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระดับจังหวัดที่มีตัวแทนจากภาครัฐ ภาคประชาชน และภาควิชาการ เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย ขับเคลื่อน และติดตามผล

2.3 พัฒนาระบบร้องเรียนและคุ้มครองสิทธิที่เข้าถึงง่าย ผลักดันให้มีช่องทางร้องเรียนที่หลากหลาย (ออนไลน์/ออฟไลน์) โปร่งใส และคุ้มครองผู้ร้องเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

2.4 สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอ จัดสรรงบประมาณเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กำหนดให้มีเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และนำข้อเสนอไปใช้ในการกำหนดนโยบายจริง

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

3.1 จัดอบรมและสร้างความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ดำเนินโครงการอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลดการละเมิดสิทธิ

3.2 จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือด้านสิทธิ ตั้งหน่วยบริการในพื้นที่ เช่น ศูนย์ยุติธรรมชุมชน หรือศูนย์ให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย เพื่อช่วยเหลือประชาชนอย่างใกล้ชิด

3.3 พัฒนาช่องทางสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ใช้สื่อท้องถิ่น โซเชียลมีเดีย และเครือข่ายชุมชนในการเผยแพร่ข้อมูลสิทธิมนุษยชนให้เข้าถึงทุกกลุ่ม

3.4 ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง กำหนดตัวชี้วัด (KPIs) และรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อนำมาปรับปรุงนโยบายและการดำเนินงาน

3.5 สนับสนุนเครือข่ายภาคประชาชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มขององค์กรชุมชน/NGOs ให้มีบทบาทในการเฝ้าระวังและสะท้อนปัญหาการละเมิดสิทธิ

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรศึกษาการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนเชิงเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู

4.2 ควรศึกษาการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของกลุ่มเปราะบางในจังหวัดหนองบัวลำภู

4.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนของประชาชนในจังหวัดหนองบัวลำภู

เอกสารอ้างอิง

- ภักพงศ์ ปัญธิญา. (2565). ทศนคติ การรับรู้ และการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนและการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- พงษ์เทพ สันติกุล และคณะ. (2562). รูปแบบการจัดการความรู้ของผู้บริหารคณะสงฆ์สำหรับการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 15(2): 22-36.
- ไพรัช อธิระชัยมิตทรี. (2568). ปัญหาสิทธิมนุษยชน ของบุคคลที่มีสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 (แก้ไขฉบับที่ 4 พ.ศ. 2551). *วารสารกฎหมาย การเมือง และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 9(2): 49-67.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2561). *กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- Bagozzi, R.P. (1981). Attitudes, intentions, and behavior: A test of some key hypotheses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41(4): 607-627.

- Chambers, R. (1994). The origins and practice of participatory rural appraisal. *World Development*, 22(7): 953-969. doi.org.
- Durkheim, É. (1997). *The division of labour in society* (W. D. Halls, Trans.). Free Press. (Original work published 1893).
- Locke, J. (1975). *An essay concerning human understanding* (P.H. Nidditch, Ed.). Clarendon Press. (Original work published 1689).
- Mannheim, K. (1954). *Ideology and utopia: An introduction to the sociology of knowledge* (L. Wirth & E. Shils, Trans.). Harcourt, Brace & World. (Original work published 1936).
- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford University Press.
- Wraight, S.P., & Ramos, M.E. (2008). Application of the entomopathogenic fungus *Beauveria bassiana* against the melon aphid *Aphis gossypii* on greenhouse cucumber. *Biocontrol Science and Technology*, 18(1): 1-15. doi.org.
- United Nations. (1948). *Universal declaration of human rights*. un.org

